

допомоги. Такий підхід забезпечує систематичний моніторинг психологічного стану працівників ОВС та своєчасне надання психолого-психіатричної допомоги особам у стані професійного стресу.

Але, як показує практика, практичні психологи органів та підрозділів внутрішніх справ майже не приймають участь в організації і проведенні щорічних профілактичних оглядів особового складу в центрах психіатричної допомоги та професійного психофізіологічного відбору. Сьогодні майже відсутній тісний контакт між психологами ЦПП та ЦПДППВ. Поглиблений психіатричний огляд працівникам ОВС за ініціативою практичного психолога на протязі багатьох років проводився лише в поодиноких випадках. А сьогодні в умовах значного скорочення центрів практичної психології такий підхід в організації психопрофілактичної роботи стає майже неможливим.

В такій ситуації працівники органів та підрозділів внутрішніх справ мають самі володіти знаннями про механізми розвитку та прояву професійного стресу, про формування стресостійкості, про застосування конструктивних копінг-стратегій та захисних механізмів при захисті від стрес-факторів професійної діяльності. Особливого значення такі знання набувають для керівників органів та підрозділів внутрішніх справ, які відповідають за організацію діяльності ввірених їм підрозділів. Доцільним може бути, на нашу думку, запровадження в навчальний процес спецкурсів, що формували би у курсантів та працівників ОВС зазначені знання, навички, уміння.

Нежуга А.В.,

кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри соціології та психології ХНУВС;

Балабанова Л.М.,

доктор психологічних наук, професор, професор кафедри соціології та психології ХНУВС

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ПРАВООХОРОНЦІВ

В межах психологічного забезпечення навчальної та професійної діяльності правоохоронців (згідно наказу МВС № 842 від 28.07.2004р. «Положення про службу психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України» та «Положення

про психолого-педагогічне супроводження навчально-виховного процесу у навчальних закладах МВС України») нами виділено основні напрямки та психологічні рекомендації щодо оптимізації професійного самовизначення особистості курсантів та працівників ОВС:

1. Профорієнтаційний напрямок передбачає формування у майбутніх спеціалістів професійної перспективи, спрямованої на вибір професії і ствердження себе як суб'єкта професійної діяльності. Відділенням психологічного забезпечення вищих навчальних закладів МВС доцільно посилити профорієнтаційну роботу серед абітурієнтів на навчання у ВНЗ системи МВС та курсантів з метою формування адекватних мотивів вибору професії. Також кадровим службам системи МВС рекомендовано більш ретельно відноситися до професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в органи внутрішніх справ.

2. Психодіагностичний напрямок спрямований на оцінку особливостей професійного самовизначення правоохоронців за допомогою комплексу психодіагностичних методик, а саме: методика вивчення професійної мотивації А.П. Москаленка, методика вивчення цінностей особистості Ш. Шварца, методика вивчення системи життєвих сенсів В.Ю. Котлякова; методика вивчення факторів привабливості професії В.О. Ядова; малюнковий тест на тему «Я працівник міліції» спрямований на визначення неусвідомлених аспектів ставлення працівників міліції до себе та до обраного виду діяльності; колірний тест відносин Є.Ф. Бажина та О.М. Еткінда для вивчення емоційних компонентів ставлення правоохоронців до самого себе, до певних професійних, правових і загальнолюдських явищ. Цей комплекс методик доцільно використовувати: при професійно-психологічному відборі кандидатів на навчання у вищі навчальні заклади системи МВС з метою визначення їх психологічної готовності до правоохоронної діяльності в органах внутрішніх справ України; для виявлення психологічних труднощів навчальної та професійної адаптації курсантів та працівників ОВС до службової діяльності; для вивчення психологічних особливостей працівників, які переміщуються на іншу посаду в системі МВС України, з метою визначення їх психологічних характеристик та прогнозування психологічної готовності до виконання ними певних оперативно-службових завдань; для вивчення психологічних особливостей працівників ОВС з метою визначення професійно-психологічної підготовки до виконання своїх функціональних обов'язків.

3. Психокорекційний напрямок, метою якого є формування та розвиток соціально-психологічної зрілості особистості, осмисленості професійної діяльності, трансформація негативних психологічних

аспектів ціннісно-сислової, мотиваційної сфер особистості та системи ставлень до себе та до обраного виду діяльності.

Для підвищення професійної ідентифікації у правоохоронців, практичному психологу рекомендовано акцентувати увагу на системі ставлень.

Для оптимізації процесу професійного саморозвитку курсантів та працівників ОВС, практичному психологу доцільно проводити професійно-психологічні тренінги з правоохоронцями, а саме:

- тренінг пізнавальних якостей включає тренінги з розвитку професійної пам'яті, професійної спостережливості й уваги, тренування з розвитку професійної чутливості;

- комунікативний тренінг спрямований на оволодіння навичками встановлення психологічного контакту і довірливих стосунків, здійснення психологічного впливу на осіб, які становлять оперативний інтерес;

- психорежуючі тренування призначені для опанування навичками саморегуляції поведінкових реакцій, емоційно-вольових процесів, що дозволяють регулювати емоційні стани правоохоронців, знімати напругу, створювати певний позитивний настрій в професійній діяльності працівників ОВС.

4. Психопрофілактичний напрямок спрямований на застосування практичними психологами системи МВС психологічних та психофізіологічних засобів попередження виникнення станів перевтоми, психічного (емоційного) вигорання, нервово-психічної напруженості, деструктивних форм поведінки у курсантів та працівників ОВС.

Для керівників підрозділів ОВС та атестаційних комісій слід звернути увагу на молодих спеціалістів, які в своїй професійній діяльності все частіше зіштовхуються з так названою «навченою безпорадністю» - це коли дії відокремлені від результату. Тобто знання, вміння та навички, придбані за період навчання, правоохоронець прагне реалізувати в своїх професійних діях, але в результаті роботи з'ясовується, що дії були марними. Ця ситуація призводить до зниженої працездатності, негативного ставлення правоохоронця до своїх професійних обов'язків, до своєї професії взагалі. Практичним психологам доцільно проводити індивідуальні та групові заняття профілактичного характеру з метою попередження виникнення у правоохоронців чинників, які сприяють формуванню негативного ставлення до своєї роботи, проблемній адаптації, також рекомендовано проводити профілактичні заняття з правоохоронцями, які мають постійний доступ до табельної вогнепальної зброї з метою попередження виникнення нервово-психічної напруженості та деструктивних форм поведінки.

5. Психоконсультаційний напрямок полягає в наданні курсантам та працівникам ОВС інформаційних послуг психологічного характеру для подолання певних професійних труднощів, що перешкоджають професійно-особистісному зростанню. Практичним психологам рекомендовано надавати психологічні послуги правоохоронцям для подолання труднощів в деяких аспектах професійного самовизначення, а саме: мотиваційна, ціннісно-сміслова сфери, система ставлень до себе та до своєї професії.

6. Просвітницький напрямок спрямований на осмислення психологічних чинників професійного самовизначення правоохоронців.

В роботі вищих навчальних закладів системи МВС доцільно проводити з курсовими офіцерами та професорсько-викладацьким складом заняття, спрямовані на практичне використання в навчально-професійній діяльності комплексу психологічних факторів, що сприяють осмисленню психологічних чинників професійного самовизначення курсантів.

П'янківська Л.В.,

старший психолог відділення
психологічного забезпечення відділу
кадрового забезпечення НАВС

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ТА «ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ» У ПРАЦІВНИКІВ ОВС

Здоров'я людини відноситься до найбільш складних та актуальних проблем сьогодення. В сучасній науці поняття «здоров'я» не має загальноприйнятого уніфікованого поняття, характеризується багатозначністю і неоднорідністю. Відповідно до визначення, яке було приведене в преамбулі Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВОЗ) в 1948 р., здоров'я – це стан людини, якому властиве не тільки відсутність хвороб чи фізичних дефектів, але і повне фізичне, душевне і соціальне благополуччя.

Показники здоров'я розглядають у суспільстві як індикатори благополуччя окремо взятої людини так і суспільства в цілому.

Психологічне здоров'я має широке тлумачення і включає в себе ряд чинників функціонування особистості, в тому числі підпорядковане собі психічне здоров'я особистості. Психологічне здоров'я є суб'єктивний стан благополуччя (ресурсу, стану) людини, який забезпечує оптимальну реалізацію особистих та професійних задач, відповідає вимогам